

Politici tijdens ggz-Verkiezingsdebat in Utrecht:

Eigen bijdrage van tafel en zo snel mogelijk quota voor arbeidsparticipatie!

Vrijwel alle aanwezige politici hebben zich tijdens het ggz-Verkiezingsdebat op donderdag 30 augustus jl, uitgesproken tegen de eenzijdige eigen bijdrage in de ggz en vóór quota voor arbeidsdeelname van ggz-cliënten. Een opmerkelijke duidelijkheid in standpunten die hun houdbaarheid nog moeten bewijzen als de verkiezingskoorts voorbij is. De ‘welkomstoproep’ van Marjan ter Avest, directeur van het Landelijk Platform GGz aan politici om eerlijk en betrouwbaar te antwoorden op vragen uit de zaal, leek niet aan dovemansoren gericht. “We willen weten waar we aan toe zijn en bij welke partijen de ggz in goed handen is”, sprak zij ferm namens de zaal, die goed gevuld was met zo’n 350 cliënten, familieleden, hulpverleners en bestuurders uit de ggz. Het publiek reageerde positief op de gedeelde politieke standpunten ten aanzien van de eigen bijdrage en de arbeidsparticipatie.

Lea Bouwmeester (PvdA) Brigitte van der Burg (VVD) Pia Dijkstra (D66) Linda Voortman (Groen Links), Anja Haga (ChristenUnie), Jeannette Winters (DPK), Hanke Bruins Slot (CDA) en Anneke Wezel (SP) vlogen elkaar regelmatig in de haren, maar gingen ook gretig het debat aan met de zaal. De werkelijkheid in de ggz bleek ook nu soms een heel andere dan die van de politieke realiteit. Toch zijn de aanwezige politici zeker met iets meer begrip voor de problematiek van ggz-cliënten huiswaarts gegaan.

En dan zijn ze er veel ernstiger aan toe

Onder druk gezet door vragen en korte statements vanuit de zaal en door gesprekleidster Jacobine Geel, lieten de politici zich opmerkelijk duidelijk en concreet uit over de eigen bijdrage in de ggz. Iedereen erkende de discriminerende en stigmatiserende aspecten van de maatregel. Lea Bouwmeester, aan het eind verkozen tot winnaar van het debat, verwoordde haar standpunt kernachtig als volgt: “We moeten solidair blijven. Jong en oud, ziek en gezond. We kunnen niet zeggen: ‘Ga maar het bos in want je bent gek en je moet betalen’.”

Brigitte van der Burg (VVD) pleitte voor een eigen bijdrage voor zowel de ggz als de somatische zorg. Daarmee zou dan in elk geval de eenzijdigheid van de maatregel verdwijnen. Veel indruk maakte een kort en krachtig statement van een politiemans die de effecten van de eigen bijdrage al ziet aankomen: “Het gevolg van de eigen bijdrage is dat mensen zorg mijden. Dat zie je aanvankelijk niet, want ze duiken als het ware onder. Maar na een of twee jaar zie je ze op straat en dan is het allemaal veel erger geworden. En veel duurder ook: meer politie en meer intensievere zorg.”

Psychiater Niels Mulder bevestigde het beeld dat deze politiemans schetste en verwees naar de cijfers van een recente meldactie die GGZ Nederland tijdens het debat bekend maakte: “De cijfers spreken boekdelen. Je jaagt de mensen weg met een eigen bijdrage en de gevolgen zijn heel ernstig: het aantal crisisopnames neemt toe.”

Maar ze zien wel het gat in mijn CV

Het bevorderen van deelname van ggz-cliënten aan het arbeidsproces is een sterk instrument om stigma en zelfstigma aan te pakken. Er was unanieme instemming met deze stelling, maar hoe realiseer je dat? Het is de taak en verantwoordelijkheid van overheid en werkgevers. En zeker ook van de cliënten zelf, aldus Linda Voortman. Zij pleitte voor een quotum van 5%. Pia Dijkstra wilde loondispensatie en hervorming van het ontslagrecht om belemmeringen weg te nemen. Jeannette Winters meende dat voorlichting veel zou kunnen betekenen en Anja Haga wilde het premie-instrument inzetten. Zij verwachtte ook meer initiatieven vanuit de ggz om mensen te helpen bij terugkeer naar de arbeidsmarkt. Anneke Wezel wil een boete opleggen aan werkgevers die er niet in slagen om op elke 50 werknemers 1 werknemer met

een beperking in dienst te nemen. “Iedereen jong, mooi en gezond? Dat is niet de realiteit!” zei ze.

Heel illustratief voor de problematiek die ggz-cliënten ervaren op de arbeidsmarkt was het verhaal van Marleen Palstra. “Ik heb nu meer dan een jaar gesolliciteerd. Dat is verschrikkelijk moeilijk. Werkgevers zien mij niet maar wel het gat in mijn CV. Zelfs bij de aanmelding voor een opleiding moest ik me verdedigen.” Iemand anders had vergelijkbare ervaringen. “Ik heb continu mijn CV moeten uitleggen. Zelf kwam ik niet aan bod als ik al de kans kreeg om op sollicitatiegesprek te komen.”

Patiënten betrekken bij ambulantisering

De stelling over ambulantisering leende zich tijdens het debat minder voor oneliners, behalve de verwijten die over de politieke tafel gingen. Ambulantisering is een complex en taai proces als het gaat om het realiseren van voldoende huisvesting, nieuwe zorgvormen en gastvrijheid in de samenleving. Eensgezindheid was er wel in de wens om ambulantisering te faciliteren en stimuleren, ook al werd niet duidelijk hoe dat gefinancierd gaat worden. Opvallend was dat geen van de politici concreet inging op de harde voorwaarden voor ambulantisering: ‘Hoe zorg je dat er voldoende, geschikte woningen beschikbaar zijn?’

De positie van het PGB en vooral het hanteren van de 10-uursgrens maken het nog ingewikkelder. Het pleidooi van Per Saldo om die grens te schrappen werd ondersteund door Groen Links, D66, SP en – onder voorwaarden - ook door de CU en het DPK. De zaal benadrukte dat de liefde van twee kanten moet komen. Zelfstandig wonen in de wijk is mooi, maar ben je daar wel welkom als psychiatrisch patiënt? Patiëntenorganisaties zouden ook veel meer betrokken moeten worden bij de verdere ontwikkeling en invulling van ambulantisering. GGZ Noord Holland Noord waarschuwde voor een ander risico. “Ambulantisering leidt niet meteen tot kostenbesparingen, dat moeten we ons goed realiseren. Bovendien heeft de politiek boter op het hoofd; tot op de dag van vandaag worden instellingen financieel beloond voor het handhaven van zoveel mogelijk bedden in plaats van het doorvoeren van beddenafbouw. Die perverse prikkel moet er eerst nog uit.”

Mag het wel van Europa?

Politieke eensgezindheid was er over de nieuwe jeugdwet. Hier en daar werd wel een nuancering aangebracht, maar geen enkele politica sprak zich uit tegen de decentralisatie van de jeugdzorg, inclusief jeugd-ggz, naar de gemeenten. Ze verwachtten dat er daarmee een einde komt aan situaties waarbij wel tien, zeventien of zelfs dertig hulpverleners (de politici boden tegen elkaar op in hun voorbeelden) bij één gezin over de vloer komen. Hoe de nieuwe wet op de jeugdzorg straks precies vorm moet krijgen bleef onduidelijk. De vraag is hoe gemeentelijke beleidsvrijheid te verenigen valt met het recht op zorg en keuzevrijheid. Diverse partijen kondigden aan een uitzondering te willen maken voor sommige onderdelen van de jeugd-ggz. Als het gaat om zeer specialistische zorg is het misschien toch beter om die bovenlokaal of gewoon via de zorgverzekeringswet te regelen. Tenslotte hevel je kinderoncologie ook niet over naar de gemeente dus waarom specifieke ggz-zorg aan kinderen en jeugdigen dan wel?

Diverse mensen in de zaal, waaronder ‘ouders van...’ reageerden fel. Zij vrezden straks willekeur als de gemeente ook over de jeugd-ggz beslist. Er kwamen ook enkele goede suggesties. Waarom het geld naar de gemeenten niet oormerken, vroeg iemand zich af. Een andere deelnemer stelde de principiële vraag: ‘Als de jeugd-ggz naar gemeenten gaat, discrimineer je naar leeftijd; mag dat wel van Europa?’ Op die vraag bleef ‘de politiek’ het antwoord schuldig.

Ook hier waren de statements van cliënten indrukwekkend. Ze gaven vooral aan dat de nieuwe jeugdwet allerm minst uitsluit dat er willekeur ontstaat. “Wie gaat er nu voor mij zorgen als de gemeenten verantwoordelijk worden? Ik weet helemaal niet hoe het zal gaan”, zei

Lonneke Thomas. “Moet ik nu met mijn kind naar de wethouder voor behandeling” werd er getwitterd.

Over één ding waren zaal en politici het eens; wel of geen stelselwijziging, de hulpverleners in de jeugdzorg zullen veel beter moeten gaan samenwerken.

Het ggz -Verkiezingsdebat werd georganiseerd door Landelijk Platform GGz, GGZ NEDERLAND, NEDERLANDSE VERENIGING voor PSYCHIATRIE, NIP, LSFVP, Stichting Pvp.